

és ahol a világpolgárról álmodik, nefelejtset présel bele. Kezébe veszi a vidéki, szlovenszkói lapokat és eszmélni kezd.

A következő passzus arról szól, hogy hogyan találja meg hivatását és önmagát a szlovenszkói magyar kisebbség áldozatos ügyében. Ujabb bekezdés, mentegetőzés mindenfelé, ígéretés, majd fenyegetőzés. A végén programadás. De erről bővebben.

A lap első számának két szlovenszkói írója Szvatkó Pál és Paál Ferenc, mindakettő gyón. Szinte azt a benyomást kelti a lap, mintha bűntudatból fogant volna. Mintha iratlan vád lebegne felettük, mely alól kell, hogy tisztázzák magukat. Paál Ferenc *Jobbrafordulásom története* címmel vall és buzgó igyekezettel iparkodik az osztályok közötti válaszfalakat elmosni. Az önvallomás szükségyszerű műfaj ebben az esetben, több annál, kulturjelenség.

Amikor az író, tul minden exhibicionizmuson, egyetlen lehető módot és formát választhat, hogy megült lelkét szublimálja és a nyilvánosság előtt, lefelé és felfelé legitimációt nyerjen, Szvatkó és Paál magyarázkodnak, mentegetőznek, „ne ítéljenek meg a multból, hanem abból, ami jönni fog, mert eddig tanultunk, szemlélődtünk, szkeptikusak voltunk“, — majd tovább — „ez a lap nem vétett senkinek, a legbarbárabb harcmódor volna, ha előre elitelnék azért, mert írói másütt is működnek“. Így Szvatkó. — „Leszámítva néhány szép fiatal évet, tulajdonképpen mindig kívülállottam a világnézeti harcokon“. Így Paál Ferenc!

A pöz feltétlenül megejtő: a tékozló fiu, aki hat évvel ezelőtt kicsit nagyobbat merészkedett, most megkövet mindenkit. Mi lehet ennek a lapnak a programja, mely az irodalmi legitimáció mlgyszerzésének kinos jegyében született meg?

„Harcos humanizmust hirdetünk, de a mi humanizmusunk a páriák humanizmusa, azoké, akik lent vannak, azaz a humanizmust kapják és nem azoké, kik kötelessége, hogy a humanizmust kiosszák, mert fent vannak és hatalmon belül“. Tehát új, harcos kisebbségi humanizmus. Valószínűleg olyan logikai mechanizmus alapján, hogy, amint léteznek az uralkodó és kisebbségi népek, ugy vannak gazdag és proletárnemzetek. Nehogy tévedés essék, nem a Rollandok, Mannok, Malrauxk, Aragonok, Blochok harcos humanizmusa ez, mégcsak nem is a Capekeké és Nejedlíjké, új kisebbségi humanizmus „made in Slovensko!“

Ennek az új humanizmusnak az alapján hirdet az *Uj Szellem* keresztény bűnbocsánatot mindenkinek, még a „zsidónak, szocialistának és pogánynak is, aki keresztényül él“. „Sorsunkat ne érezzük vidékiességgnek, hanem dolgozni akarunk az új formákért, az osztálytalan szlovenszkói társadalomért.“

Az eddig nagyszerűen felépített védőbeszéd itt dadogni kezd és a régi jó bevált szölamokhoz folyamodik: felekezeti és osztálytestvériség, osztálytalan társadalom, stb.

Szvatkóék vállalkozása az irástudók árulásának egyik drasztikus esete. Elvégre nem lehet egyidőben Goethebe, ahol a világpolgárról álmodik, nefelejtset préselni s Francoéknak tapsolni. Vagy a „napilap az szükségleti cikk, esemény és kommentárkrónika“ ott lehet?!

Európát kívánunk játszani a pampákon, írja Szvatkó, ebben a játékban azonban minden bizonnal egyedül maradnak. (Szepesy László)

A CSEHSZLOVAKIAI MAGYAR SZINHÁZ KÉRDÉSÉHEZ nagyon sok szempontból lehet hozzászólni. Igen fontos a színház szervezés, a színészet, az utánpótlás, de elsórangú a mősor kérdés is. Mősor tekintetében színházaink Budapesthez igazodnak. Bármilyen értéktelen, si-

lány fércmunka kerül a pesti színpadokra, rövid időn belül válogatás nélkül viszontlátjuk színpadainkon. Ezzel korántsem általánosságban akarjuk lebecsülni a pesti színpadot, hiszen kaptunk onnan értékeket is, még az utolsó két-három esztendőben is, a mi színházainknak azonban nem szabad csak a pesti műsorból táplálkozni. Nagy a különbség Budapest és Szlovenszko érdeklődési világa között s ez a különbség főleg az új nemzedék világában éleződik ki. A mi igényeinket nem elégíti ki csak a szerelmi heppiendek fikcióvilága s a mi társadalmi elgondolásaink se kristályosodnak a méltóságos mamák trafikengedéllyel kapcsolatos óhajai köré. Nekünk egyéb is kell az életből; a mi napjaink tükrét, a magunk kérdéseinek felvetését akarjuk hallani. Ha pedig ezt nem kaphatjuk meg Pestről, tegyünk úgy, mint a rádiós és kapcsoljunk át más városra. Fordítottasson a szlovenszko magyar színház darabokat a maga számára, olyanokat is, amiket a mai Pest esetleg nem bir el. Elég nagy a világ színpadi irodalma, van darab elég. Csak keresni kell.

A tények meghamisítása vagy legalább is tévedés volna állítani, hogy közönségünknek a mai műsor megfelel. Az értékes prózai munka még mindig az érdeklődés középpontjába kerül. Ilyenkor nem a reklám, hanem az irodalom és a művészet szeretete vonzza a közönséget a színházba. Kétségtelenül: a színház üzleti vállalkozás. A színigazgatókban azonban a művésznek el kell jutnia az előbbi tény felismeréséig.

Helyesen megválasztott műsornak természetesen megfelelő köntösben kell jelentkeznie. Bármennyit beszélnek az európai színházkultúra hanyatlásáról, új stílusú színjátszás és rendezés — különösen nálunk — még mindig lehetséges. A haladás szelleme, a folyton táguló láthatár itt is kifejezésre kell, hogy jusson. Necsak a drámai anyag, hanem az élet-té súrités külső és belső formái is ujuljanak meg. Művészi fejlődésre van szükség, mert elmaradtunk, sőt visszasüllyedtünk...

A színházkérdésnek természetesen igen lényeges, talán leglényegesebb része: a közönség kérdése. A közönség kétségtelenül csak akkor megy színházba, ha olyan előadást kap, amely megnyeri tetszését, vagy amelyről sejti, hogy érdekelheti. Viszont ennyi csupán nem elég, sőt vajmi kevés. A dolognak van egy másik oldala is: a közönség szervezetlen, Szlovenszkon nincs egyetlen egy oly' alakulat, testület, mely a közönséget összefogná a színház érdekében. Van ugyan színpártoló egyesület Szlovenszkon, de ez csupán egyletesdi, kishitű emberek összefüvetele, különös, a szlovenszko viszonyokra jellemző társadalmi megmozdulás, melynél csak egyéni vagy pártérdekek érvényesülnek és csak messziről a színház érdekei. Mindez azonban már az óhajok, a szervezés, a kezdeményezés kérdése s mi ebben a pillanatban bár követeléseket szögeztünk le, e követelésekkel valójában röpke fényt vetettünk színházaink függönyei mögé.

(Juhász Árpád)

A CSEHSZLOVAKIAI KÉPZŐMŰVÉSZETI ALAKULATOK. Több nemzetiségű államban egyebek közt a képzőművészek nemzetiségi megszólása is a homloktérbe kerül, ha valamennyire tájékozódni akarunk felőlük.

Csehszlovákiában nemzetiségek szerint külön csoportokba tömörülnek a szlovák, német és magyar képzőművészek.

A szlovákok több szervezetéből a három legjelentékenyebb az *UBS*, a *SSVU* és *SSV*. A legliberálisabb az *UBS* (*Umlecká Beseda Slovenská*). Ennek keretein belül helyezkedtek el eddig a haladottabb művészek. Természetesen ezen a szervezeten is meglátszik az idő. Legutolsó tisztújító közgyűlésén a vezető pozíciókat a maradékosztály nyerték el. Az egyetlen még legliberálisabb, bizonyos értelemben haladó szlovák művész-